

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРИ ЇХ ВИБУТТІ З ПІДПРИЄМСТВА

Достовірна оцінка активів має вирішальне значення для об'єктивного розуміння ресурсів компанії та результатів її фінансово-господарської діяльності.

Неправильна оцінка основних засобів може призвести до неточних розрахунків амортизації, викривлення вартості основних засобів у фінансовій звітності та неточного розрахунку певних техніко-економічних показників, що характеризують використання основних засобів (таких як надходження, амортизація, коефіцієнти вибуття та показники продуктивності). Тому важливим є визначення методів підвищення достовірності оцінки активів, які потребують пильної уваги експертів, як науковців, так і практиків.

Відповідно до загальних правил переоцінки основних засобів, об'єкт може бути переоцінений, якщо його залишкова вартість суттєво відрізняється від справедливої вартості на дату балансу [1]. Іншими словами, процедура переоцінки основних засобів підприємства – це метод, який вимагає відстеження поточної вартості об'єкта на ринку. Однак для того, щоб визначити, чи доцільно переоцінювати об'єкт основних засобів на певну дату, необхідно визначити його справедливую вартість на цю ж дату, що вимагає значного обсягу трудомістких розрахунків.

За наявності всіх необхідних даних та їх завчасного накопичення з використанням первинних документів, за допомогою програми на базі Microsoft Excel можна автоматично розрахувати справедливую вартість всіх або окремих об'єктів, порівняти її з залишковою вартістю та обґрунтувати або заперечити необхідність переоцінки окремих необоротних активів.

Оцінка необоротних активів при їх вибутті з підприємства може стикатися з наступними основними проблемами:

- Визначення точної вартості необоротних активів при їх вибутті. Воно може включати такі методи оцінки:
 - Ринкова вартість: цей метод визначає вартість активу на відкритому ринку, де можливий продаж або обмін аналогічних активів. Використовуються порівняльні аналізи з аналогічними транзакціями на ринку.
 - Вартість відновлення (вартість заміщення): цей метод визначає вартість, необхідну для заміщення або відновлення активу на новий аналогічний актив з урахуванням сучасних цін і технічного стану.
 - Вартість реалізації: цей метод визначає вартість активу, якщо він був би проданий на вторинному ринку або через ліквідацію. Враховується потенційна втрата від продажу за зниженою ціною.
 - Вартість прибуткового потоку: цей метод використовує чистий прибуток, який актив генерує протягом його залишкового терміну служби, і дисконтує його на сучасну вартість. Вартість вибуття визначається як дисконтований сумарний прибуток, який актив приносить у майбутньому.

Вибір конкретного методу оцінки вибуття необоротних активів зазвичай залежить від конкретних обставин, типу активу і бухгалтерських стандартів, які використовуються на підприємстві.

- Амортизація та знос: врахування амортизації та фізичного зносу активів може ускладнити визначення їх справедливої вартості при вибутті. При оцінці необоротних активів при їх вибутті, амортизація та знос грають важливу роль у визначенні їхньої вартості. Ось як ці фактори враховуються:
 - Амортизація: амортизація - це процес зменшення вартості активу протягом його корисного терміну служби. При вибутті активу, амортизація зазвичай враховується шляхом вирахування нарахованої амортизації з балансової вартості активу. Це означає, що вартість активу при вибутті буде нижчою, ніж його початкова вартість.
 - Знос: знос - це фізичне зношування або старіння активу через нормальне використання. При вибутті активу, його фактичний стан і ступінь зносу враховуються при оцінці вартості. Якщо актив сильно зношений, його вартість буде нижчою.

Врахування амортизації та зносу допомагає встановити реальну вартість активу на момент вибуття, враховуючи його історичний знос і ступінь зносу. Це важливо для того, щоб забезпечити точну оцінку активу і відповідну фінансову звітність.

- Податкові наслідки: вибуття активів може призвести до податкових наслідків, які також слід враховувати при оцінці.
- Зміни в ринкових умовах: ринкові умови можуть змінюватися протягом часу, що робить оцінку активів більш складною, оскільки їх вартість може коливатися. Зміни в ринкових умовах можуть суттєво вплинути на оцінку необоротних активів при їх вибутті. Ось деякі зміни в ринкових умовах, які слід враховувати при оцінці:
 - зміни в попиті та пропозиції: зміни в рівні попиту та пропозиції на ринку можуть вплинути на ціни активів. Якщо попит на певний тип активів зростає, це може підвищити їх вартість. Навпаки, зниження попиту може знизити ціну активів.

- зміни в процентних ставках: зміни в процентних ставках можуть вплинути на вартість необоротних активів, оскільки вони можуть впливати на дисконтовану вартість майбутніх грошових потоків.
- економічні фактори: зміни в макроекономічних умовах, такі як інфляція, безробіття та економічний зріст, можуть вплинути на ринкову ситуацію та вартість активів.
- зміни в технологіях та інноваціях: введення нових технологій або інновацій може змінити ринковий попит на певні типи активів, що може вплинути на їх вартість.
- геополітичні фактори: геополітичні події і конфлікти можуть мати вплив на ринкову стабільність і вартість активів.

У зв'язку з цими змінами підприємство повинно оновлювати свої оцінки необоротних активів при вибутті, враховуючи останні ринкові умови та вплив на їх вартість. Це важливо для того, щоб забезпечити правильну фінансову звітність та приймати обґрунтовані рішення щодо вибуття активів.

- Вплив на фінансовий стан підприємства: вибуття необоротних активів може вплинути на фінансовий стан підприємства, що потребує уважного аналізу та обліку цього впливу.
- Дотримання стандартів бухгалтерського обліку: підприємствам слід дотримуватися відповідних стандартів бухгалтерського обліку при оцінці та обліку необоротних активів при вибутті.

Визначення ознак зменшення корисності активів вимагає, серед іншого, періодичного перегляду документів бізнес-плану компанії, вивчення індексів інфляції, визначення ставок дисконтування та здійснення процедур дисконтування грошових потоків. Отримана інформація має бути відображена в бухгалтерському обліку, а отримані дані мають бути обґрунтовані керівництву компанії з точки зору необхідності вжиття відповідних заходів щодо переоцінки об'єкта.

Проблеми оцінки необоротних активів при їх вибутті - це складне завдання, яке вимагає уважного аналізу і розгляду різних аспектів. Основні висновки можуть бути такими:

- Визначення справедливої вартості активу при вибутті важливе для забезпечення точності фінансової звітності підприємства.
- Амортизація та знос активу впливають на його залишкову вартість і повинні бути враховані при оцінці.
- Зміни в ринкових умовах, такі як попит, пропозиція, процентні ставки та інші економічні фактори, можуть вплинути на вартість активу.
- Податкові наслідки також грають важливу роль при вибутті активів і повинні бути ретельно вивчені та враховані.
- Вплив на фінансовий стан підприємства може бути різним, включаючи позитивний вплив на ліквідність, вивільнення капіталу або вплив на прибуток.

Зрозуміння і врахування цих аспектів допоможе підприємствам здійснювати об'єктивну та точну оцінку необоротних активів при їх вибутті, що є важливим для прийняття обґрунтованих фінансових рішень і для забезпечення відповідності бухгалтерським та податковим вимогам.

Список використаної літератури:

1. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Редакція від 29.07.2022 р.];[Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>